

WERKPLAATSEN

ANNE DEKERK EN SALLY DE KUNST

¶ Door de categorie ‘werkplaatsen’ naast die van kunstencentra te introduceren binnen het nieuwe ‘schottenloze’ kunstendecreet van april 2004, werd het kunstenedicentrum in Vlaanderen en Brussel formeel herschikt: veertien werkplaatsen werden voor de periode 2006-2007 erkend en structureel gesubsidieerd. Met deze nieuwe subsidie categorie wilde de Vlaamse overheid ook de meer procesgerichte organisaties subsidiëren: structuren waarbinnen kunstenaars kunnen onderzoeken, zonder de druk om een afgewerkt product te leveren en waarbinnen ze – al naargelang het profiel van de werkplaats – inhoudelijke, zakelijke of productionele ondersteuning kunnen krijgen.

Rond het begrip werkplaatsen heerst verwarring, zoveel is duidelijk. Tijdens ons veldonderzoek bleek een precieze invulling van de term een tentatieve evenwichtsoefening in een wel zeer divers landschap. Enerzijds heeft een aantal werkplaatsen een profiel dat aanleunt bij dat van een kunstencentrum. Anderzijds zijn er dan weer kunstencentra zoals Vooruit, Wiels, of Buda die een expliciete werkplaatsfunctie binnen hun werking hebben opgenomen. De praktijk van werkplaatsen zoals we die zien bij wp Zimmer, heeft dan weer meer weg van een alternatief managementbureau. Sommige werkplaatsen zijn organisaties ‘op maat van de artiest’ terwijl andere laboratoria zich vormen rond een collectief van makers of onderzoekers. Sommigen richten zich op één discipline, anderen werken transdisciplinair, enzovoort. De beoordelingscommissie kunstencentra en werkplaatsen formuleert de volgende definitie:

‘¶ Een werkplaats is een organisatievorm die zich toespitst op de ondersteuning van het gehele artistieke maakproces en op de dienstverlening aan kunstenaars. Een werkplaats biedt aan de kunstenaar een ruimte om te werken en begeleidt het artistieke onderzoeks- en/of creatieproces via inhoudelijke feedback of omkadering en via productionele ondersteuning. Sommige werkplaatsen geven naast artistieke en productionele ook zakelijke ondersteuning. Werkplaatsen zijn artistieke laboratoria en als dusdanig in eerste instantie procesgericht, eerder dan resultaatgericht. Presentatie en de link met het publiek zijn hier van ondergeschikt belang, maar kunnen als onderdeel van het productieproces wel aan bod komen.’

Voor de afbakening van de door ons bevraagde organisaties vertrokken we van deze ‘grootste gemene deler’,

en keken we naar het overzicht van de structureel gesubsidieerde organisaties. In de vorige structurele subsidie-periode werden twee werkplaatsen erkend en structureel gesubsidieerd. Bij de laatste ronde, na de invoering van het schottenloze kunstendecreet, werd dat aantal opgetrokken tot veertien. De overheid besliste om al deze werkplaatsen ongeveer voor hetzelfde bedrag te betoelagen (op wp Zimmer en nadine na, die respectievelijk 300.000 en 250.000 euro kregen). Men kreeg een som die varieerde tussen 100.000 en 120.000 euro, los van het aangevraagde bedrag. De minister koos enerzijds voor consolidering: door het toekennen van de gevraagde subsidies aan de grote kunstencentra. Binnen de nieuwe categorie werkplaatsen viste hij anderzijds een aantal organisaties op, die door de commissie negatief waren geadviseerd. En de koek werd, op ‘oudgedienden’ wp Zimmer en nadine na, verdeeld onder twaalf nieuwkomers.

Opvallend binnen het decreet is ook de tweejarige structurele subsidiemogelijkheid. Enerzijds biedt ze een soort instapmogelijkheid voor jonge organisaties, en anderzijds een ‘uitstap’-periode voor organisaties die niet meer voldoen. De werkplaatsen werden allemaal resoluut voor twee jaar gesubsidieerd (2006-2007), ook al konden enkele werkplaatsen met een langere historiek, zoals wp Zimmer of nadine, in het verleden op een vierjarige subsidie rekenen.

Gebaseerd op de lijst van organisaties die door de Vlaamse overheid als ‘werkplaats’ werden erkend en gesubsidieerd, stelden we een lijst van veertien werkplaatsen samen. We knoopten een gesprek aan met AIR Antwerpen, wp Zimmer, nadine, Q-O2, de Pianofabriek, Bains::Connective, CARGO, kunstonline, Constant, FLACC, Danscentrum Jette, foAM en Firefly. Nummer veertien, NICC, ging niet op onze uitnodiging tot een gesprek in. De tekst die uit deze interviews resulteert, wil geen sluitende definitie poneren voor de werking van de werkplaatsen. De organische praktijk van deze organisaties vraagt immers om evenveel definities als er werkplaatsen zijn. Bovendien is het veld van werkplaatsen en organisaties met werkplaatsfunctie veel breder dan de structureel gesubsidieerde organisaties die we hebben aangesproken. Deze tekst is dus een objectieve mapping van een veld in voortdurende evolutie.